

Jørgen Juul Petersens prædiken palmesøndag

Taler

Jørgen Juul Petersen
Sognepræst

Dato

28. marts 2010

Sted

Bredsten Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Markusevangeliet kapitel 14, vers 3-9

Der er en stor tysk digter der hedder Rainer Maria Rilke. Han er født i Prag i 1875 og døde i Schweiz i 1926. Det fortælles om ham, at han under et ophold i Paris hver dag kom forbi en gammel kone, der med et udtryksløst ansigt sad og tiggede. Af og til var der nogen, der gav hende noget, og så indkasserede hun det uden at fortrække en mine. Rilke som passerede hende dagligt, gav hende aldrig noget. Hans veninde, som ledsagede ham bebrejdede ham det og spurgte, hvorfor han var så ufølsom overfor den nød og fattigdom, som tiggerskens forkrøblede hånd vidnede om. "Det er jeg ikke," svarede Rilke. "men man bør give hende noget, som kommer fra hjertet og går til hjertet". Et par dage efter, da Rilke atter passerede tiggersken, lagde han en rose i hendes hånd. Hendes ellers altid udtryksløse ansigt klarede op og hun søgte den hånd, som havde givet hende det uventede, for at vise sin taknemmelighed. De næste dage var tiggersken ikke på sin plads og alle var nysgerrige efter at få at vide, hvad hun mon så kunne leve af, når hun nu ikke var på sin vante og faste plads for at tigge til livets ophold. "Hun lever af sin rose," svarede Rilke.

Er det ikke en hjerteløs og forskruet hån at give en tigger en rose frem for at give nogle penge, der kan købes mad for? Er en rose ikke en helt unyttig ting?

Sådan tænkte de andre gæster i Simon den spedalskes hus, da der pludselig kom en kvinde og ødslede en meget kostbar olie på Jesus. Olien kunne være solgt og så kunne man have købt mad til de fattige, bebrejdede de hende fuld af forargelse.

"Ikke alle dikkedarer er nødvendigvis unødige. Jesus valgte underfundigheder,

lignelser, omsvøb. Og Mozart. Tryllefløjten, Don Juan, uudtømmelige kildevæld af livsbekræftende dikkedarer. Chagall. Svævende brudepar. Violette kaniner, skøre perspektiver, blomstrende violiner – til ingen verdens nytte, men alligevel en rigdom af overflødigheder vi nødigt ville undvære.” Det er naturligvis Benny Andersen, der har skrevet ordene.

Det er det overflødige, der er det nødvendige, sagde såmænd den franske filosof Voltaire. Tænk hvis fuglene ikke sang men kun udsendte signaler, der påvirker hjernens regulering af følelser og belønningscenter og reagerede instinktivt og blomsterne ingen farver havde og himlen ikke var blå og der ingen musik var. Hvorfor lavede man hulemalerier? Ja, Hvad lever et menneske af? Skal vi ikke først sørge for, at mennesker kan leve et tåleligt liv med rimelige materielle vilkår før vi overhovedet begynder at tænke på de mere unyttige ting? Skal vi ikke først have det materielle grundlag i orden, før vi kan give os til at beskæftige os med det åndelige - religion f.ex. Er den åndelige verden ikke bare komplet unyttig - højest til adspredelse og til at fordrive kedsomheden og slå tiden ihjel med? En sandkasse vi kan lege i, hvis vi keder os, mens andre passer de hårde realiteter.

Sådan tænker vi uvilkårligt ud fra vor snævre materialisme og nyttefilosofi og glemmer ofte, at selv mennesker og kulturer, som har levet på et eksistensminimum

dog altid har haft plads til det såkaldt unyttige, det åndelige, til religion, til skønhed, til fabuleringen og fantasi, til at gøre sig unyttige tanker om hvad det egentlig vil sige at være menneske - haft plads til det unyttige at være menneske overfor et andet menneske, overfor gud med plads og tid til det, der kommer fra hjertet og går til hjertet. Tænk på den eskimoisk kultur, på begravelseskulturen. Vi begraver ikke mennesker som affald, der kun hører under teknisk forvaltning

Hvad er i det hele taget nyttigt og hvad er unyttigt? Vi dyrker det materielle, det praktiske, det produktive og effektive. Vi tænker egoistisk. Det gælder om at leve, men helst lidt godt, overleve. Være den mest egnede i evolutionen. Vi skraber sammen, og raver til os. Og får alligevel aldrig nok. Var det det hele spørger vi så, når det er ved at være forbi.

Der var en kvinde. Hun havde hørt om det mærkelige menneske fra Nazaret. Nu hørte hun, at han var kommet til byen og befandt sig i den spedalske Simons hus. Hun kan ikke lade være med at tage derhen og hun tar sin mest kostbare

salve med. Den øser hun over ham - af lutter glæde over at han er til, at sådan een som han var til. Og duften fra salven breder sig i rummet som hendes glæde ved mødet med et menneske, der lever som vi er skabt til at leve. De tilstedeværende skumler ved synet. Hvad skal det til for? De er sikkert også misundelige på hende. For de tør jo ikke selv sådan give slip på sig selv – overstadigt og spontant. Stive og forkrampede sidder de og nedstirrer hende. Og for ligesom at kunne retfærdiggøre sig selv men også hævne sig på kvinden og skære hende ned, siger de: hvad er det dog hun gør? Sådan en salve er utrolig dyr. Den kunne sagtens være blevet solgt og pengene givet til de fattige. Og hvor lyder det så rigtigt og sandt og godt det de siger, men også uendeligt glædesløst. Og samtidig udtrykker ordene jo en skjult hadefuldhed. Mændene mobiliserer al deres moralske forargelse for at slukke en lille glæde, som de ikke mener kvinden har nogen ret til og som de ikke selv formår at tage imod eller dele. Hvordan kan man bruge penge på det unyttige og overflødige, når mange mangler det nødvendige. Og for øvrigt hvordan er hun i det hele taget kommet i besiddelse af så dyr og kostbar en salve? Det er sikkert ikke gået rigtigt til, hvisker de.

Jesus tar kvinden i forsvar og afslører deres hykleri: De fattige har I jo altid hos jer. Mærkelige brutale ord – og så i hans mund. Han afslører deres moralske skinhellighed. For de er jo egentlig slet ikke interesserede i at hjælpe de fattige, når det kommer til stykket. De finder bare et passende moralsk argument til lejligheden.

Der er en form for moralisme, der er fjendtlig indstillet overfor enhver glæde, en moralisme, der tager alverdens lidelse på sine skuldre og føler, at enhver glæde ville være et foræderi mod de lidende, en form for moralisme, der nyder aldrig at være glad, nyder at punktere andres glæde - der af lutter selvkontrol aldrig kan slippe af og være glad med god samvittighed. Gæsterne i Simon den spedalskes hus er mere interesserede i at ødelægge den andens glæde ved at komme med højmoralske argumenter. Jesus tager glæden i forsvar, gir den dens gode samvittighed tilbage. Nu er det glædens tid, siger han.

Når glæden kommer over os, skal vi ikke vise den fra os, ikke lade os pådutte dårlig samvittighed af glædesløse moralister, der jamrer over verdens elendighed og forstår at spille på den altid lurende dårlige samvittighed, der tager sorgerne på forskud og ikke tør leve. Fortællingen i dag gir glæden dens spontanitet og umiddelbarhed tilbage. Det betyder naturligvis ikke at vi skal være ligeglade med

de fattige og betragte fattigdom, lidelse og undertrykkelse som en naturlig og uforanderlig del af skaberværkets indretning, eller som udtryk for den ulighed, der fremmer vækst og produktion i samfundet. "De fattige har I jo altid hos jer" det betyder netop, at vi til stadighed er forpligtede overfor den sociale nød, verdens uretfærdighed, men den forpligtelse udelukker ikke den spontane glæde. Den unyttige glæde. For det tilsyneladende unyttige og overflødige nærer og bærer og giver liv til det nødvendige.

Den unyttige Messias. Messias betyder som bekendt den salvede. Den salvede var det tilnavn man gav Jesus. Egentlig salvede man et menneske, når det blev udpeget til at være konge. Samuel salvede den unge hyrdedreng David. Også kvinden i dag salvede i en vis forstand Jesus til at være messias. Men det var en anden messias end den man forventede. Det at han salves indleder ikke en glansfuld og festlig tronbestigelse, men peger hen på hans død. Sådan udlægges det. Det er den sidste olie. Man kan tale om en nyttig og en unyttig messias. Jesus er den unyttige Messias. I stedet for at bruge sin messianske magt til at besejre undertrykkere og afskaffe menneskelig nød, ødslede han sit liv bort på en meningsløs og forargelig død. Det rene spild. Og så sådan et menneske. Han kunne sikkert være blevet til noget, noget stort med de evner. Han kunne i det mindste have organiseret et fattigvæsen. Han kunne have samlet folk til at gøre oprør mod romerne. Han kunne have oprettet en visdomsskole og være blevet en berømt rabbi og skrevet bøger, rejst til filosofferne i Athen eller Rom eller boget den som retor på biblioteket i Alexandria eller Antiokia. Folk kunne på den måde have stillet noget op med ham, brugt ham til noget. Han kunne have været til nytte. Men hvad kan man bruge en død til? Hans død viser jo kun hen til den død, der venter os selv – den grænse der er for alt menneskeligt.

Måske skal vi netop se hans liv og død i lyset af kvindens handling. Den knuste krukke - olien der flyder ud. Et billede på den meningsløse ødselhed, som kærligheden er, der flyder ud over alle bredder. Og som altid forarger moralens og forstandens nidkære vogtere og kræmmere, der altid som per smed spørger: Hvad nytte er det til? Ja, hvad kan overhovedet betale sig? Vi skal jo dø, så hvorfor ofre noget på os, om 100 år er alting jo alligevel glemt. Sådan tænker kvinden ikke. Hun har mødt en accept, der har gjort hende glad, så glad at hun slet ikke kan lade være med at vise

sin taknemmelighed og glæde. På den måde bliver historien om hende en portal, en indgangsport, en overture til påsken. Nu ved vi hvad det handler om. Tonen

er slået an.

Hvad kan vi bruge det – evangeliet, mener jeg? Ikke til så forfærdelig meget. Det er og blir unyttigt i verdens øjne – unyttigt for samfundsudviklingen, erhvervsudviklingen og personlighedsudviklingen – unyttigt fordi det altid er sit eget formål og ikke kan gøres til middel for noget andet – ikke kan beherskes eller sættes i scene, men kun modtages fra hjerte til hjerte.

Det overflødige er det nødvendige. Eller er det? Føler vi gudstjenestens nødvendighed Hvad nytte er det til: at gå i kirke? Og sammen takke for livet? Eller tilgivelsen. Hver morgen i min skål, en nåde uden mål til mig nedflyder. Overflødigt – i sammenligning med aktiekurser, de nyeste medicinske opfindelser, eksporten osv.

Den russiske forfatter Dostojevskij siger, at der er et behov i mennesket, der er dybere end trangen til velfærd og velvære og wellness, det ord brugte han ikke lige. Der er et behov i mennesket til at agte andre mennesker og til selv at blive agtet. Vi lever af det, der kommer fra hjertet og går til hjertet, som Rilke sagde og ikke bare af det der kommer fra kommunen, eller kan købes på nettet. Der er et behov i mennesket, en trang til at bøje sig for noget uendeligt højt og stort og tager man det uendeligt høje ud af menneskenes liv, vil det ende med at de afskyer livet. Og det uendeligt høje og store er ikke medieglimmer eller magtdemonstrationer. Der er noget andet, noget mere. Mennesket er noget mere end de funktioner og sociale mekanismer det indgår i, mere end det det producerer. Det er en person, det er det religionen vil fastholde. Det har vi ikke tid til at beskæftige os med, siger folk. Vi har så travlt og er blevet så blaserte.

Men når mennesker ikke mere er optaget af de fundamentale livsspørgsmål, men kun er optaget af økonomi og planlægning og videnskab og hjernens indretning og kompetenceudvikling – alt sammen noget der både er spændende og nødvendigt, men ikke skal være det hele – når de religiøse spørgsmål om liv og død og forholdet til os selv og vor næste, når det ikke kan engagere os, så er vi ved at degenerere, i færd med at afskaffe det, der gør os til mennesker. Planlægning er nødvendig især i et så kompliceret samfund som det moderne samfund. Men alt kan ikke gøres til genstand for planlægning og kontrol og effektivitet.

Frygt ej for hvad verden kalder - sin nødvendighed af stål- anderledes dejlig

falder - ord på himlens tungemål - dens nødvendighed herved - det er netop kærligheden. Den overflødige og overstrømmende og nødvendige kærlighed der vælter frem og overvælter os, som vandet i dåben, der salver den døbtes hoved.

Amen.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden tekstrække, Palmesøndag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jorgen-juul-petersens-praediken-palmesondag>